

ย่านปด *Tetracera loureiri* (Finet & Gagnep.) Pierre ex W. G. Craib

วงศ์ DILLENIACEAE

ชื่ออื่น : เกาะกะปดใบเลื่อม, ปดคาย, ปดน้ำมัน, ปดเถื่อน, ปะละ, มะตาดเครือ, ย่านปด, รสสุคนธ์ขาว, สะปัลละ, สุคนธรส, เสาวรส, อรคนธ์

ไม้ต้น ขนาดกลาง มีเนื้อไม้แข็ง ไม้ผลัดใบ เป็นไม้เถา มีเนื้อแข็ง เลื้อยได้ไกล 5-8 ม. กิ่งอ่อนมีขนขุย สีน้ำตาลแก่ปกคลุมอยู่ แตกกิ่งเลื้อยทอดยาว เปลือกเถามีสีเขียวเมื่อยังอ่อน เมื่อเถาแก่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเทา เปลือกบางเรียบ เป็นต้นไม้ที่เจริญเติบโตได้ดีในที่ร่ม มีแสงรำไร และที่โล่งแจ้ง ทนความแห้งแล้งได้ดี

ใบ : เป็นใบเดี่ยว ใบออกเรียงแบบสลับกัน ถึงรูปขอบขนาน ใบกว้างประมาณ 3-5 ซม. และยาวประมาณ 6-10 ซม. ที่โคนใบและปลายใบมนถึงแหลม ปลายใบโต โคนใบเรียว ขอบใบเป็นจักห่าง ๆ เนื้อใบค่อนข้างหนา มีสีเขียวเข้ม เส้นใบชัด ลักษณะคล้ายลิ้นวัว ผิวใบด้านบนเห็นเป็นเส้นแขนงใบเป็นร่อง ส่วนผิวใต้ท้องใบสากคาย หลังใบมีสีเขียวเข้ม และมีก้านใบยาวประมาณ 0.6-1 ซม.

ดอก : เป็นช่อแบบแยกแขนง ออกดอกตามซอกใบหรือปลายยอด ช่อดอกมีความยาวประมาณ 10-15 ซม. และมีเส้นผ่านศูนย์กลางของดอกเมื่อบานประมาณ 0.8 ซม. มีดอกย่อยจำนวนมาก มีลักษณะทรงกลม สีขาว มีอยู่ 5 กลีบ มักหลุดร่วงได้ง่าย ดอกมีกลิ่นหอม และมักบานไม่พร้อมกัน เมื่อดอกบาน จะมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 ซม. มีเกสรตัวผู้สีขาวจำนวนมาก คล้ายเส้นด้ายกระจายออกเป็นพุ่มกลม คล้ายดอกกระถิน และมีกลีบเลี้ยงอยู่ 5 กลีบ ดอกรสสุคนธ์จะส่งกลิ่นหอมแรงในตอนกลางคืน สามารถออกดอกได้ปีละหลายครั้งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และจะออกดอกมากเป็นพิเศษในช่วงฤดูหนาว หรือในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

ผล : เป็นรูปไข่เบี้ยว ผลมีสีเขียว มีขนาดประมาณ 0.7 ซม. และมีจะงอยที่ส่วนปลาย เมื่อผลแก่จะแตกออกเป็นแนวเดียว ภายในผลจะมีเมล็ดสีดำอยู่ 1-2 เมล็ด เมล็ดมีลักษณะเป็นรูปไข่สีดำ และมีเยื่อหุ้มเมล็ดหรือเรียกว่ารกสีแดงสด

นิเวศวิทยา : พบขึ้นได้ทั่วไปตามป่าธรรมชาติ ป่าดิบแล้ง ป่าผลัดใบ

ประโยชน์ของรสสุคนธ์

1. นำมาปลูกไว้เป็นไม้ดอกไม้ประดับที่ให้ความสวยงามและกลิ่นหอม โดยนิยมปลูกไว้เป็นไม้เลื้อยคลุมซุ้ม เป็นร่มเงาหรือพุ่มรั้วต่าง ๆ ให้ความสวยงาม และยังสามารถปลูกได้ง่าย มีความแข็งแรงทนทาน ต้องการความชื้นเล็กน้อย เจริญเติบโตได้ดีในที่ร่มและกลางแจ้ง และดอกสามารถออกดอกได้เกือบทั้งปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศเป็นหลัก
2. เถารสสุคนธ์นำมาทำเป็นเชือกมัดหลังคาหรือใช้มัดไม้ก่อสร้าง ส่วนเถาขนาดใหญ่ก็สามารถนำมาทำเป็นชิงช้าให้เด็กได้
3. ใบแก่รสสุคนธ์สามารถนำมารูดปลาไหล เพื่อให้เมือกในตัวปลาไหลหลุดออกได้ดีเช่นเดียวกับใบข่อย
4. ใบมีความสากจึงสามารถนำมาใช้ทดแทนกระดาษทรายได้
5. ไม้จากต้นหรือเถาใช้ทำเครื่องจักสานและเครื่องใช้สอยต่าง ๆ
6. ต้นรสสุคนธ์เป็นไม้มงคลที่นิยมปลูกตามบ้านเรือน โดยมีความเชื่อว่า ผู้ปลูกจะเป็นผู้ที่มีความงามบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ มีชื่อเสียงดีเหมือนดังเถารสสุคนธ์ที่เลื้อยไปได้ไกล

อ้างอิงข้อมูล : <https://medthai.com/%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C/>
ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557 กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557 (หน้า 552)

ภาพประกอบ : Flickr by (Hai Le, SierraSunrise, 阿橋 HQ) <http://florafanaweb.nparks.gov.sg>